WASHINGTON DC

1893 - 1963
70-й РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-6740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 90 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го ТРАВНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS . JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 14, 1963 No. 90. VOL. LXX.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД РІШЕНИЙ ПРИПИНИТИ РАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В БІРМІНҐГЕМІ

ФЕДЕРАЛЬНЕ ВІЙСЬКО ВЖЕ Є НА БАЗАХ КОЛО БІРМІНҐГЕМУ; ЗААЛЯРМОВАНО ВІДДІЛИ СТЕЙТОВОЇ ҐВАРДІЇ

Вашинґтон. — В неділю 12 травня президент Кеннеді з'явився о год. 8:48 увечері перед представниками преси і телевізії та склав заяву в справі кризи в Бірмінґгемі, Алабама, про те, що федеральний уряд буде старатися всіми способами зберегти законний порядок в тому місті та охороняти життя його мешканців. Президент заявив: „Я є певний, що велика більшість мешканців Бірмінґгему, і білих і неґрів, головно тих, які так тяжко працювали минулого тижня, щоб осягнути мирну і конструктивну розв'язку, — можуть відчувати невдоволення із затій тих, як хотіли б не згоди і доброї волі, лише насильства і ненависти". Уряд рішився виступити після того, як в неділю вранці почалися- були тригодинні заворушення неґритянського населення, яке зареаґувало на те, що білі збомбили були два будинки кольорових власників, непогоджуючись з тим, що в місті настав був спокій і що заключено було перемир'я та договір між представниками неґритянського населення та білих, щоб дати уступки неґритянському населенню в його змаганні до скасування расової сеґреґації. Під час заяви Президента відділи федерального війська, вишколені до поборювання заворушень, вже було в дорозі до військових баз, що є близько Бірмінґгему. Президент діяв в цій справі після тригодинної конференції з секретарем оборони Робертом МекНамарою, головним прокуратором Робертом Ф. Кеннеді, секретарем армії Сайрусом Венсом та іншими. Криза у Бірмінґгемі загострилася, бо замість давніших спокійних демонстрацій неґритянського населення, після спалення двох будинків, що були власністю кольорових, неґритянське населення почало демонструвати за допомогою насильницьких актів. Президент підкреслив у своїй заяві, що федеральний уряд не дозволить, щоб мала горстка осіб саботувала здійснювання законів, і щоб група екстремістів за допомогою насильства поборювала закон та волю відповідальних громадян. Президент закликає і білих і неґритянських громадян в Бірмінґгемі, щоб якнайскорше відновили таку атмосферу, в якій можна б було здійснювати те порозуміння, що його були заключили минулого тижня. Президент вірить, що мешканці Бірмінґгему не допустять до того, щоб треба було інтервенції федерального уряду. В неділю майже три години відбувалися заворушення в місті яких не могла опанувати поліція. Поліції вдалося вкінці опанувати ту акцію при допомозі неґритянських священиків та працівників цивільної оборони. Коло 2 500 осіб атакували поліцію і пожежників, пошкодили десятки цивільних і поліційних авт та спалили кілька крамниць. Коло 250 стейтових поліцистів разом із міською поліцією брали участь в поборюванні заворушень. Алабамський губернатор Джордж С. Воллес вислав депешу до президента Кеннеді, в якій просив його не висилати федерального війська до Бірмінґгему, бо він має доволі стейтової і місцевої збройної сили, щоб без допомоги збоку опанувати ситуацію. Губернатор ставить під сумнів право Президента висилати федеральне військо до Алабами. Губернатор Воллес твердить, що Президент має право висилати федеральне військо тільки тоді, коли якась стейтова леґіслятура або губернатор попросять про це федеральний уряд. Воллес заявляє, що він не просив про присилку федерального війська, і тому він „хотів би знати, на якій законній основі Президент хоче висилати федеральне військо" до Бірмінґгему. У Вашинґтоні вияснили, що Президент діє на основі закону з 1871-го року, який був поправлений в 1956-му році, і який дає Президентові право в подібному випадку, як у Бірмінґгемі, покористуватися федеральним військом.

ЗДА рекомендують Латинській Америці поширити торгівлю

Мар дель Плята, Арґентина. — Тут відбувається економічна конференція, в якій беруть участь представники 26-ох країн, а кілька дальших держав, в тому і СССР, мають тут своїх обсерваторів. Представник ЗДА, асистент державного секретаря Едвін М. Мартин вказав на те, що в останній декаді допущено в країнах Латинської Америки дві поважні недостачі, а саме не поширено тоді торгівлі поза кордони Америки, і не збільшено рільничої продукції. Мартин сказав, що окремий закон дозволяє ЗДА переговорювати в справі зменшення митних оплат, і тому латинські американські держави можуть поширити свою торгівлю. Нові ринки є відкриті для торгівлі латинських американських держав, але ті країни мусять мати що продавати, і товар мусить бути доброї якости.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді,** промовляючи на відкритті пропам'ятної таблиці при могилі Іґнатія Яна Падеревського на Арлінґтонському цвинтарі біля Вашинґтону, сказав, що, коли „Польща одного дня буде вільною, то тлінні останки Падеревського повернуться до своєї батьківщини". Коли Падеревський помер в Ню Йорку 1941 року, то тодішній президент Ф. Д. Рузвелт зарядив, щоб тимчасово його тіло спочило в Беттелшіп Мейн Меморіялі в Арлінґтоні, бо як не-американець він не міг бути похований на Національному цвинтарі.

● **Американське Біблійне Товариство** повідомляє, що в минулому році видано Святе Письмо в нових 22-ох мовах і діялектах. Це Товариство відзначало 147-річчя свого існування в готелі Менгеттен в Ню Йорку. Ці мови і діялект є розговірними в таких державах: Мехіко, Ґватемаля, Філіппінські острови, Бразилія, Ґана, Перу, Танґанайка, Колюмбія, Бурма і Болівія.

● **Комісія Атомової Енерґії** повідомляє з Ляс Веґас у Неваді, що цього місяця там на досвідному полі має відбутися пробна наземна атомова експльозія. Це буде мала експльозія. Вона буде першою американською пробною експльозією від 17-го липня 1962 року.

● **Колишній президент** Ґватемалі Міґуель Ідіґорас Фуентес, який живе в Манаґві в Нікараґві після того, як у Ґватемалі захопив владу полковник Енріке Перальта Азурдія, заявив, що революції військовиків в латинських американських країнах допомагають комуністам. Ідіґорас Фуентас видає книжку під заг. „Моя війна проти комунізму".

● **Департамент рільництва** звітує, що в 1962-му році зібрано у ЗДА 14.867.000 пак бавовни. Кожна пака має 500 фунтів ваги. В 1961 було — 14,318,000 пак. В роках 1956—1960 пересічна збірка бавовни становила 2,923,000 пак. Збір цьогорічної бавовни можна буде оцінити коло 8-го серпня цього року.

Астронавт Купер переходить останню підготову до 22-кратного лету довкола Землі

Ковкоа Біч, Флорида. — 12-го травня 36-річний майор Гордон Купер почав кінцеву фазу своєї підготови до 22-кратного лету довкола Землі, який має початися у вівторок 14-го травня і має тривати 34 години. Готові до лету його кабіна „Віра VII", ракета-підсилювач Атлас, ціла сітка контрольних стацій в різних місцях Землі та всі ті сили, що мали б виловити кабіну з води. Готовим до свойого великого завдання і сам майор-астронавт Купер, який має почати свій лет між год. 9 і 11:30 перед полуднем у вівторок за східнім ощадностевим часом. 34 години після початку лету кабіну Купера „Віру VII" мають виловити на Пацифіку коло 100 миль на південний схід від острова Мідвей. Це буде майже чотири рази довший лет довкола Землі від останнього лету попередніх американських астронавтів, хоч і буде коротшим від попереднього лету двох совєтських астронавтів. Але це буде перший лет довкола Землі в світі, який плянують передавати на телевізії за допомогою телевізії до Европи. Передавати мали б за допомогою комунікаційного сателіта „Телстар II" або „Рілей". Бюро погоди заповіда єдобру погоду у всіх тих районах, які є важливі для лету майора Купера.

Канада погодилася прийняти атомову зброю для своїх літаків

Гаянніс Порт, Массачусетс. — Канадійський прем'єр міністрів Лестер Б. Пірсон і президент ЗДА Джан Ф. Кеннеді в дні 11-го травня закінчили свої дводенні наради, в яких представник ліберального уряду обговорив всі справи, що відносяться до обидвох країн із американським Президентом. В переговорах дійшло до повного порозуміння між найближчими сусідами, а деякі справи будуть в доброзичливім дусі вирішувані пізніше. До повного порозуміння дійшло в справі озброєння канадійських літаків американськими атомовими ракетами. Канадійський прем'єр заявив, що ним очолюваний уряд негайно почне розмови з представниками американського уряду в тому напрямку, щоб Канада виконала ті зобов'язання, які вряла була на себе у відношенні до Північної Америки і Европи в погодженні з канадійським парляментом. Обидва представники держав зобов'язалися до того, що оборонні зарядження в справі обопільного порозуміння будуть поліпшувані, згідно з вимогами нової зброї. Згідно з нарадами обидвох голов держав Канада дістане атомову брою для двох ескадриль своїх літаків. Ця зброя, — це ракети Бомарк - Б. Для літаків стаціонованих в Европі Канада має дістати від ЗДА ракети „Гонест Джан". Ці атомові ракети будуть під контролею ЗДА, хоч будуть в руках канадійців. Коли б якась зброя була перестаріла, тоді ЗДА мають дати Канаді новий тип зброї. Деякі справи мають бути вирішувані пізніше між представниками обидвох країн. Між цими справами є непорозуміння в справі рибальських зон.

Палата збільшила на 12.6 відсотків платні для військовиків

Вашинґтон. — 8-го травня Палата Репрезентантів більшістю 293 до 10-ох голосів ухвалила законопроєкт про збільшення платень для військовиків на 12.6 відсотка, що збільшить видатки федеральної скарбниці на $1,200,000-000 річно. Це перше збільшення платень впродовж останніх 5-ох років. Довші дебати відбувалися над тим пунктом цього закону, в якому говориться про пенсії для військовиків. Ухвалено $30,500,000 на те, щоб можна було злібералізувати пенсії військовикам, які перейшли на емеритуру перед 1958-им роком. Прийнято також поправку про те, щоб могли діставати ті вояки, які будуть на фронті під ворожим огнем, окремі додатки. Цей додаток вимагатиме річно від одного до двох мільйонів долярів.

Австралійське НТШ святочно відзначує 90-річчя існування Товариства

В днях 18-19 травня 1963 р. відбудеться в Сіднеї, під головуванням проф. д-ра Рибчина, Святочне Відзначення 90-річчя Наукового Товариства ім. Шевченка. Дводенна Пленарна Наукова Конференція має в програмі: відчитання ювілейної промови Президента Головної Ради НТШ, проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького; доповідь заст. голови, проф. Т. Ляховича п.н. „90 років Наукового Товариства ім. Шевченка", відчитання доповіді проф. д-ра М. Стахова п.н. „Політична ситуація в Україні за Шевченка і сьогодні", доповідь проф. Т. Яховича п. н. „Анти" і доповідей голови проф. д-ра І. Рибчина, мґр. Я. Кужиля і ред. В. Онуфрієнка — для вшанування пам'яти померлих членів НТШ в Австралії. З нагоди ювілею НТШ відбудуться також Богослужби в українських церквах обох віровизнань.

Іван Одежинський у Філядельфії очолює Комітет в справі набуття американського громадянства

Філядельфія. — Республіканський Центральний Виборчий Комітет веде кампанію за те, щоб ті нові імігранти, які ще не є американськими громадянами, старалися якнайшвидше набути те громадянство та користати з виборчого права при найближчих виборах. Міський комітет очолює п. Гершенфелд, а містоголовою є Волтер Т. Дармопрай, який є головою українського відділу в Стейтовій Групі Національностей. Місцевий Український Комітет очолює відомий союзовий діяч, головний радний УНС Іван Одежинський, який є головою Українського Американського Республіканського Клюбу у Філядельфії. Членами цього Комітету є Юрій Прокопишин, д-р Микола Головецький, Євгенія Метанчук, Ольга Лужецька, Діяна Пеленська, Дарія Завадович, Олег Лисяк, Євген Корсун, Анатолій Прасіцький, Петро Тарнавський, Осип Нимилович, Володимир Процик і Теофіль Сорочинський. Досі відбулися двоє зібрань в приміщенні Українського Спортового Клюбу „Тризуб" в днях 23 квітня і 7-го травня, і ті зібрання увінчалися повним успіхом. Фраґмент зібрання 23-го квітня видно на фотознімці.

Папа вперше ревізитував італійського президента

Рим. — В минулу суботу 11 травня ц. р. Папа Іван XXIII поїхав автом до Квіринальського палацу, осідку президента Антонія Сені. Названий італійський президент вручив попереднього дня Папі на урочистій церемонії у Ватикані, в т. зв. Королівській залі, інсиґнія, зв'язані з признаною Папі т. зв. Нагородою Бальзана: золотий ковнір і медалю. Папі признано ту нагороду з ділянки миру, при чому з тією нагородою зв'язана також готівка 230.000 дол., що її Папа призначить на добродійні цілі. Нагорода Бальзана була заснована у Швайцарії в 1961 році, а її фундатором був італійський мультимільйонер пок. Еміліо Бальзан, власник щоденника „Корієре делля Сера" в Міляно. 38-членний міжнародний Комітет завідує тією фундацією і признає її нагороди. Поруч із Папою Іваном XXIII дістали такі нагороди Бальзана американський історик Еліот Морісон, німецький композитор Павль Гіндеміт і совєтський математик Андрей Колмогоров. Всі вони були приявні на тій церемонії, друга частина якої відбулась в соборі св. Петра, де кол. італійський президент Джованні Ґронкі відчитав акт признання нагород. Між приявними на тій церемонії були також польський кардинал Стефан Вишинський і керівник совєтських культурних зв'язків з закордоном Сергей Романовський. Маси народу вітали Папу подорозі з Ватикану до Квіриналу. Почесний військовий шпалір тримав порядок. В почоті Папи був також ватиканський державний секретар кардинал Джованні Сіконіяні. Папа і президент Сені вийшли на балькон Квіринальського палацу і Папа благословив відтіль маси народу. Це були взагалі відвідини римського Папи у президента Італійської Республіки.

ЗДА плянують покращання зв'язків з комуністичною Мадярщиною

Вашинґтон. — Державний Департамент зголосив меморандум до військових Комісій Палати репрезентантів і Сенату, в якому ствердив значне покращання внутрішніх відносин на Мадярщині. Зокрема у тому меморіялі вказано на амнестію, проголошену 21 березня ц. р., яка охопила за мадярським твердженням 10.000 в'язнів, а за обрахунками західніх обсерваторів коло 4.000 осіб. Все ж на волю вийшли деякі видатні діячі революції з 1956 року. Так само у відношенні до Католицької Церкви зазначилась радше поправа, як погіршення урядового підходу. Правда, у тому меморандумі підкреслюється, що на Мадярщині, — як і в Польщі та в Східній Німеччині — все ще перебувають совєтські війська, що є головною підпорою режиму Яноша Кадара. На основі того меморандуму, американська преса твердить, що ЗДА вишлють вмедовзі до Будапешту знову свого амбасадора задля нормалізації дипломатичних взаємин. Від революції 1956 року у Будапешті перебуває тільки американський шарже д'аффер. На зміну становища американського уряду буцім-то вплинув також факт, що в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй є тепер, мабуть, більшість за втримування нормальних взаємин з режимом Яноша Кадара, який зрадив був свого приятеля Імре Надя, що його большевики підступом схопили і згодом розстріляли.

В Москві засудили на смерть шпигуна Пеньковського

Москва. — В минулу суботу 11 травня ц. р. засуджено на смерть через розстріл совєтського атомового фахівця, полковника Олеґа Пеньковського, за шпигунство в користь Британії і ЗДА, та на п'ять років в'язниці і три роки важких робіт британського купця Ґревіла Вина, який був посередником між Пеньковським та британською верхівкою у Лондоні. 43-річний Олеґ Пеньковський спокійно вислухав засуд і похитнувся тільки тоді, коли юрба, яка виповнила залю, ентузіястично оплескувала засуд смерти. Предсідник військового трибуналу ген. Віктор Борисоґлебський з трудом навів на залі мовчанку. Проголошено теж зделрадування Пеньковського та позбавлено його 11-ох військових відзначень, м. і. ордену Червоного Прапора. Дружина 42-річного англійця Вина, яка прибула до Москви під кінець процесу, не могла дістатись до судової залі почерез юрбу москвичів - комуністів. Їй дозволили перевести пів години з чоловіком після закінчення процесу. Він заповів зголошення до Верховного Совєту просьбу на помилування, чи пак злагіднення кари.

„Тризуб" програв перші змагання фіналу Сходу

Ню Йорк, 12 травня. — Понад чотири тисячі глядачів були свідками завзятої гри фіналу Сходу та футбольну Чашу ЗДА, в якій „Тризуб" разчарував прихильників та потерпів поразку 0:1. Противники „Тризуба", італійська дружина „Джуліяна", здобули одинокі ворота вже в першій хвилині гри, після чого всі старання „Тризуба" вирівняти не принесли бажаного успіху. На вісім хвилин перед кінцем суддя подиктував карного до „Джуліяни", якого бурхливо оспорювали італійські змагуни, а вкінці їх симпатики вбігли на грище і потурбували змагунів „Тризуба" і суддую. Щойно по 10-ти хвилинах привернено порядок на грищі. Карного Нога не використав, бо стріл його був слабий. Суддя Крафт з Балтимор, який старався не допустити до гострої гри, зробив вкінці велику похибку, відсвистуючи кінець змагань на п'ять хвилин скорше. За два тижні, тобто 26 травня, „Тризуб" зустрінеться з „Джуліяною" у відплатних змаганнях у Філядельфії. Сума воріт обидвох гор „Тризуба" і „Джуліяни" вирішить про те хто з них гратиме у великому фіналі гор за Чашу ЗДА.

„Чорноморська Січ" закінчила нерішеною 1:1 змагання турніру за „Чаріті Кап", які відбулися минулої п'ятниці в Карні, Н. Дж. Противником „Січі" була сильна дружина португальців „Марітімо", також з Нюарку. Одинокі ворота для „Січі" здобув Мушак.

„Україна", Монтреал почала свій перший сезон в Професійній Футбольній Лізі Східньої Канади змаганнями з „Торонто Сити Клаб" в Монтреалі. Зустріч закінчилася нерішеною 1:1. Стрільцем воріт для „України" був Станкович.

В наступний четвер, 16-го травня, грає „Гунґарія", як репрезентант ЗДА, міжнародні змагання за першість футболу Північної та Центральної Америки з „Ґвадаляхарою" з Мексіка в Гелік Парку на Бронксі, Н. Й.

● **У Лондоні** закінчився в минулу середу 3 і піврічний судовий розводовий працес, ведений 59-літнім князем — „дюком" Арджілем проти його 49-літньої дружини з приводу її подружої зради. Процес коштував коло 40,000 дол і скінчився перемогою князя, який дістав розвід. Головуючий суддя, лорд Вітлі, мотивував присуд поясненнями, що потребували 40,000 слів.

В АРҐЕНТИНІ НОВА ЗМІНА УРЯДУ

Буенос Айрес. — Міністри і секретарі в уряді президента Хозе Марії Гіда зголосили в минулу неділю 12 травня ц. р. свою димісію, спричинивши таким чином поважну кризу. Першими виступили з уряду секретарі трьох частин збройних сил Арґентини. Міністер внутрішніх справ генерал Енріке Равх зголосив свою димісію щойно після того, як переконав його в тому шеф арґентинських збройних сил ген. Хуан Карльос Онґанія і ген. Равх передав своє зречення на руки ген. Онґанія, а не президента Гіда. През. Гідо негайно призначив на нового міністра внутрішніх справ генерала Озіріеа Віллеґаса. Ґенезою теперішньої кризи були наполегливі вимоги генерала Равха, щоб в усьому державно - адміністраційному апараті перевести основну „чистку", звернену в першу чергу проти політичних однодумців двох колишніх президентів — Хуана Перона, який перебуває на еміґрації в Еспанії, та д-ра Артура Фрондізі, який все ще сидить у в'язниці. Далі, ген. Равх поручав радикальні репресії проти винуватців корупції — тих, які давали, або брали хабарі. Тому саме він перевів недавно арештування серед так званих фриґеристів, себто прихильників багатого промисловця Рожеліо Фриґеріо, приятеля кол. президента Фрондізі, який орудує великими сумами підозрілого походження і став „сірою еміненцією" арґентинського життя, керуючи різними махінаціями уряду з-поза куліс. Ген. Енріке Равх мав спершу підтримку трьох секретарів збройних сил Арґентини — адмірала Карльоса Колюнджія, військового секретаря генерала Бенджаміна Роттенбаха і командаита летунства ген. Едуарда МекЛяфіна. Однак згодом вони солідаризувались з президентом Гідом, внаслідку чого ген. Равх опинився ізольованим. За газетними твердженнями сталося це тому, що найвпливовіший головний командант арґентинських збройних сил ген. Хуан Онґанія, який вважає, що збройні сили повинні стояти за порядок в державі, але безпосередньо не втручатися до правління, обіцяв був переведення виборів до парляменту 7 липня ц. р. та покликання до життя нового уряду 12 липня. Ген. Онґанія ніби прихилився до думки президента Гіда, що ген. Равх іде в своїх реформах і в радикальних засобах задалеко, особливо, коли на листі кандидатів до „чистки" опинився також міністер господарства Евстахіо Мендез Дельфіно, а проти міністра закордонних справ Карльоса Музіна ген. Равх публічно висунув закид сприяння „кастроїзмові". Однак не відомо, як поведеться далі ген. Равх, який має багатьох звеличників і тому арґентинська криза із зміною членів уряду ще не закінчилась. Якщо внаслідку димісії ген. Равха вийдуть на волю арештовані ним пероністи, комуністи і фриґеристи, то це може спричинити теж реакцію серед військовиків. Покищо през. Гідо переміг.

У вівторок 14-го ц. м. починається надзвичайна сесія Об'єднаних Націй

Об'єднані Нації. — У вівторок 14 травня ц. р. буде відкрита надзвичайна сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, скликана спеціяльно для фінансових справ цієї установи. Генеральний секретар У Тант жадає дальших 33 мільйони долярів, потрібних для утримання міжнародного війська ОН в Конґо до кінця цього року. На 1 січня ц. р. того війська було ще 18.918. На 1 травня ц. р. воно нараховувало вже тільки 12.-500 старшин і вояків. На 1 липня ц. р. воно має зменшитись до 7.400, а на 1 жовтня до 6.700. Покищо ще не відомо, коли взагалі буде відкликане військо ОН з Конґа. Водночас на тій сесії складе звіт Комісія, яка розглядала важку ситуацію Об'єднаних Націй, що настала внаслідку відмови цілого ряду держав, із Совєтським Союзом та Францією у проводі, оплачувати кошти так званих мирових міжнародних місій, на Середньому Сході і в Конґо, та внаслідку великої заборгованости багатьох інших членських країн. Дефіцит Об'єднаних Націй дійшов був до 200 мільйонів дол., що його ОН тільки з незначним успіхом гадали покрити випуском бондів на ту суму.

Устінов буде наступником Козлова в большевицькій верхівці

Москва. — Дмітрій Ф. Устінов, колишній координатор совєтського зброєневого промислу, призначений в березні ц. р. на одного з віцепрем'єрів СССР і на голову Найвищої Ради совтської економіки, має заповнити місце у большевицькій верхівці, опорожнене після важко занедужаного Флора Козлова, що його Хрущов визначив був на свого наступника. Флор Козлов, який недавно видужав після атаки серця, дістав вилив крови в мізку і лежить частинно спаралізований. Д. Устінова мають обрати на засіданні Центрального Комітету партії 28 травня ц. р. до Президії компартії. Закордонні обсерватори в Москві доходять до того висновку на тій підставі, що „Правда" з мин. неділі вичислила його на одному з перших місць тих совєтських „достойників", які приймали бенкетом уруґвайських комуністів. Все ж, Устінов — коментують західні журналісти в Москві — буде відрізнятися від інших членів большевицької верхівки тим, що його кар'єра проходила на державній службі, а не в партії. Партійні обов'язки недужого Козлова перейняв частинно Міхаїл Суслов, який, мабуть, буде одним з делеґатів до розмов з китайськими комуністами про вирівнання „ідеологічних" розбіжностей між Москвою і Пейпінґом. Козлов, мабуть, залишиться на списку членів Президії компартії. Не відомо теж, чи Устінов здобув собі такі ласки Хрущова, щоб той проґугав його на свого наступника, як прем'єра СССР.

У СВІТІ

● **Полк. Юрія Ґаґаріна,** совєтського астронавта, партійний пропогандивний апарат також запряг до наґінки проти трьох совєтських письменників, які внаслідку своєї завеликої незалежности попали в неласку: проти Євгенія Євтушенка, Василія Аксьонова і Андрея Вознесенського. Ґаґарін запевняє на сторінках „Комсомольської Правди", що йому „стидно" за Євтушенка, такі погані речі той виписує в чужинецькій пресі про СССР.

● **Один з заступників генерального секретаря Об'єднаних Націй,** мурин Годфрей Кійо Яа Амахрі, з Ніґерії, одружений з американською муринкою, мав клопіт з помешканням в Ню Йорку, бо не хотіли продати йому, як муринові, дому, що був на продаж. Проте, коли цю історію розголосили газети, він дістав багато оферт щодо продажу домів чи винайму доброго помешкання. Він купив куди кращий дім у Ню Рочел під Ню Йорком.

● **До Ірляндії** і після того до Західньої Німеччини прибув пресовий секретар президента Кеннеді Пієр Салінджер, щоб устійнити деталі відвідин президента Кеннеді в тих країнах, що відбудуться в найближчому місяці.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

— Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

За нові варстати праці

У квітні цього року число постійно затруднених дійшло в ЗДА до рекордової висоти 68 100 000 — на 1 300 000 більше, як було рік тому. Але цю подію затьмарюють інші статистичні дані. Всупереч високій господарській коньюнктурі та зростові продукції в усіх ділянках сільського господарства і промислу, в квітні цього року було таки ще 3 500 000 безробітних. Є для цього дві головні причини: 1) автоматизація, яка машинами заступає робітні руки і 2) наплив щораз нових кандидатів на ринку праці. През. Кеннеді, відкриваючи недавно найбільше в світі летовище в Шикаґо, назвав „національною турботою число один" — „проблему праці для могутнього припливу чоловіків і жінок, що залле наш ринок праці в найближчих п'ятьох роках".

Президент вказав на відомий уже нині кожній „сірій людині" в Америці парадокс, що при меншій кількості працюючих людей продукція збільшується. Це стосується в першу чергу сільського господарства. „Від 1947-го року, — пригадав Президент — наші фарми збільшили продукцію на 30%. За той самий час число працюючих на фармах зменшилось на понад 3 000 000 осіб, себто щороку відходило звідтіль приблизно по 200 000 робітників". Внаслідок такої революції в американському сільському господарстві лише кожний десятий юнак, що підростає на фармах, знайде там працю, скінчивши середню школу. В цьому році 3 800 000 молодих людей прийдуть на ринок праці. До кінця 1960-их рр. буде їх кругло 26 000 000. Хоч молодим куди легше знайти працю, як старшим, проте минулого року було таки 9% безробітних осіб віком від 20 до 24 років. Американська нація може гордитися своїм великим природним приростом. Коли в 1950-му році вона нараховувала 150 697 361 осіб, а в 1960-му році 179 325-175, то вже через рік дійшла до 183 642 000 осіб. Тепер кількість населення, мабуть, переступила вже 190 000 000 душ. Коли природний приріст в цілому світі породжує журбу: чим прохарчувати щораз численніше населення в бідних, а то й хронічно голодуючих країнах, то в Америці не знають журби за хліб. Проте, наростає щораз гостріша проблема праці.

Поступ техніки уможливив автоматизацію в продукції, засобах льокомоції і комунікації, у канцеляріях і конторах. Обнизивши кошти продукції, вона уможливила обниження цін на товари, що з черги впливає на збільшення попиту. „За останніх шість років, — казав Президент у тій своїй промові в Шикаґо, — ця країна піднесла свою продукцію майже на 20%, але зробила це при меншому на 800 000 числі робітників". Ще яскравіше видно цю розбіжність на такому прикладі: від кінця останньої світової війни приватна американська економіка збільшила продукцію на 67% при збільшенні тільки на 3% часу робітничої праці.

Коли ці „ножиці" між продукцією і працею не машин, а живих рук, розхилятимуться й далі, то вигляди на ліквідацію безробіття будуть дуже погані і між безробітними буде щораз більше молодих чоловіків і жінок. Натиск в американському світі праці на старших віком людей, щоб вони „робили місце" молодшим відходячи на пенсію, не розв'язує справи, бо пенсіонери збільшують число незаможних і відпадають, як консументи. Єдина розв'язка — побільшування числа варстатів праці. У цьому дусі „Сатардей Івнінг Пост" з 4-го травня цього року апелює до Конґресу, критикуючи його бездільність і байдужність у відношенні до цієї „національної турботи число один".

Шпигунська „показуха"

В суботу 11-го травня цього року закінчився у Москві черговий совєтський показовий процес, що відбувався перед військовим трибуналом Верховного Суду СССР. Головними підсудними в цьому процесі виступали — розкритий совєтськими органами безпеки шпигун, совєтський громадянин, колишній заступник голови державного комітету в справах координації науково-дослідних робіт, полковник резерви і відзначений багатьма совєтськими орденами Олег Пеньковський і заарештований у листопаді минулого року на Угорщині і переданий, всупереч міжнародному праву, совєтським органам безпеки британський громадянин Ґревілл Вінн. Обох їх обвинувачуно в шпигунстві на користь Великої Британії і ЗДА, а Олега Пеньковського, як совєтського громадянина, ще й у державній зраді. Обидва підсудні, як це бувало в усіх совєтських показових процесах за Сталіна, „признавалися" повністю до вини і покаялися за свої злочини супроти совєтської держави. У висліді процесу Пеньковського засуджено до розстрілу а Вінна на 8 років ув'язнення і важких робіт.

Початок і перебіг цього процесу совєтська преса супроводила посиленою кампанією проти західніх держав, зокрема Великої Британії і ЗДА, за „засилання шпигунів" до Совєтського Союзу і „моральне розкладання совєтських громадян". Цю „злочинну тенденцію" у своїх зізнаннях услужливо підкреслював при кожній нагоді Пеньковський, заявляючи, що аґентом чужоземних розвідок став він у „результаті морального розкладу", і виявляючи „щиросердно" всі свої моральні вади — заздрість, себелюбство, жадобу слави, гонитву за жінками, вчащання до ресторанів і т. д. Водночас із цим він радо, на кожне звернення голови суду чи прокуратора, підтверджував свої зв'язки з американською розвідкою.

Проте, ні в акті обвинувачення, ні в зізнаннях Пеньковського і Вінна не було ніяких конкретних даних про якусь участь американської розвідки в цій, без сумніву, зааранжованій московським КҐБ новій шпигунській афері. Навпаки, з деяких висловлювань Пеньковського виходило, що ніякого зв'язку він не мав з представниками американської розвідки і що, може, відповідав дійсности тільки той факт, що він пропонував свої послуги розвідці ЗДА, але її репрезентанти не взяли до уваги тієї його „готовости", підозріваючи в цьому — як ствердив сам підсудний — совєтську провокацію.

Заява Пеньковського, що він пропонував свої послуги американській розвідці, яка не дала себе взяти „на гачок", як і той факт, що Пеньковський займав високі становища в державному апараті СССР і що мав можливість виїжджати за кордон, доводили б, що Пеньковський був шпигуном на два боки, значить, совєтським шпигуном десиґнованим для якихось спеціяльних потрібних Совєтам завдань, який згодом для грошей почав продавати совєтські „секрети" також одній з чужоземних розвідок. Переконливим доказом цього може бути складена на процесі заява Вінна, що він не бачив нічого протизаконного в діях Пеньковського і був переконаний, що Пеньковський, як член, а інколи і як голова совєтських делеґацій до Лондону, робив усе з відома совєтських урядових чинників.

Усе це доводить, що цей московський процес, як і всі попередні, був тільки черговою пропаґандивною показухою, влаштованою, з одного боку, для знеславлювання Заходу в очах населення СССР, а з другого — для відстрашування совєтських громадян від всяких контактів з вільним світом.

М. Мельник

УКРАЇНОЗНАВСТВО В АМЕРИКАНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Декілька університетів відіграло особливо велику ролю у формуванні політичної думки в Америці. До тих університетів звичайно зараховують Гарвардський, Єйльський, Колумбійський, Прінстонський, а також Шикаґовський, Берклейський, Пенсилвенійський і Висконсинський. Переважно з цих університетів федеральний уряд рекрутував і рекрутує високих урядовців і дорадників у різних ділянках закордонної політики. Професори цих університетів у великій більшості є редакторами наукових журналів.

І коли ми питаємо про причини катастрофічного браку знання в Америці проблем Европейського Сходу, що можна було завважити під час першої і другої світової війни, то частинну відповідь на це питання можна знайти, переглядаючи катологи та бюлетені згаданих вгорі університетів.

І так, у шкільному році 1937/38 проф. Карпович викладав у Гарвардському університеті історію Росії. Було ще там кілька курсів з російської мови і літератури. В Єйльському університеті викладав російську історію професор Вернадський, а російської мови й літератури не було взагалі. По кілька курсів у тих ділянках мали Колумбійський, Шикаґовський, Мішиґенський і Берклейський університети. Прінстонський, Пенсилвенійський і Висконсинський не мали ніяких такого роду спеціялізованих курсів. В тих школах історія Росії була звичайно складовою частиною курсів загального характеру.

Після другої світової війни наступила революція в повному цього слова розумінні. Згадані вгорі школи мають по 30 - 40 курсів, на яких докладно розробляється історію Росії, російську мову, літературу і совєтську економіку, політику, географію тощо. Таких курсів чимраз більше й по інших університетах та коледжах. При багатьох школах існують тепер інститути де можна спеціялізуватись і навіть отримати ступінь доктора.

Курсів польської мови, історії і літератури менше, але все таки відносно дуже багато.

Українознавством, натомість, великого зацікавлення немає. Один або два курси української мови є в Гарвардському, Колумбійському, Берклейському, Пенсилвенійському і ще в кількох менших університетах. В жадній з кращих католицьких шкіл української мови не вчать. Не знаємо ми також про будь-які курси української історії, отже є вона складовою частиною курсів історії Росії. Приблизно те саме, хоч і в трохи меншій мірі, відноситься до української літератури.

Причиною цього не брак українських професорів, яких у цих ділянках досить багато, і часом вони займають відповідальні становища директорів програм російських студій та різних інститутів. У відносно короткому часі українців у цих ділянках буде ще більше.

Російські професори, які в переважній більшості стараються нам перешкоджати, тепер уже не мають для цього занадто багато можливостей. Люди, які цими справами цікавляться, знають добре про причини їх ворожнечі до української справи.

Основні причини браку зацікавлення українознавством є деінде.

Передусім політична проблема національностей Совєтського Союзу не є ще у вільному світі така актуальна, як би ми того хотіли. Іншими словами: офіційний Захід все ще не дуже вірить, що український визвольний рух є поважним політичним фактором на Сході Европи.

Далі, становище України в Совєтському Союзі таке обмежене, що український народ не має можливости виявитись в культурній, науковій, політичній чи економічній ділянках. Ми можемо студіювати польську економіку, польську політичну думку, польські культурні вияви і наукові досяги, але не маємо такої можливости щодо України.

Також українські студенти не виявляють належного зацікавлення в курсах українознавства. Якщо б це зацікавлення було більше, тоді було б більше курсів. Як уже згадано, ми маємо досить професорів, що могли б викладати українську мову, історію, літературу, але вони не можуть говорити до порожніх лавок. Є цілий ряд університетів, де гуртки українських студентів досить сильні. Якби вони дійсно хотіли знати більше про країну своїх батьків, то у більшости випадків тих курсів могли б добитись. Але коли нас самих ті справи не так то дуже цікавлять, тоді, очевидно, тяжко вимагати того зацікавлення від інших.

І врешті, все те, що про Україну пишеться не-українською мовою, не може рівнятись з тим, що пишеться про Росію, Польщу чи інші народи Сходу Европи англійською, французькою, німецькою та іншими мовами. До того велика частина того, що написано про Україну, вийшла з-під пера людей до української справи неприхильних або таких „невтральних" і „об'єктивних", що все одно їх писання багато користи нам не приносять. До цієї катеґорії авторів належали й належать також деякі українські учені, які, добившись вищої позиції, бояться своєю українськістю образити якогось росіянина.

Та не зважаючи на все це, наші досягнення в різних ділянках не такі аж малі. Крім того, немає ніякої причини, щоб ми не пропонували тут, на Заході, інтерпретації проблем Східньої Европи у куди більшій мірі, як це робили дотепер. І тому видання праць наших науковців про Схід Европи в чужих мовах — дуже важлива річ. І грошова допомога для такого роду видавничої діяльности куди важливіша, аніж деякі інші наші непродумані фінансові проєкти.

КИТАЙСЬКИЙ МУР В СОВЄТСЬКІЙ ШКОЛІ

Цікаві міркування про совєтську середню школу висловлює на шпальтах „Радянської України" з 18-го квітня цього року харківський педагог Юрій Соколовський. В його оцінці сучасної шкільної програми совєтська школа не стоїть аж так високо, як то уявляють деякі американські педагоги, що, відвідавши Совєтський Союз, рекомендують американське шкільництво взорувати на совєтське.

„Не зважаючи на всі досягнення нашої школи, — пише Ю. Соколовський, — вона все ж не встигає за швидким зростом науки. Та ще гірше стоїть справа з розвитком у школярів навичок самостійного мислення, творчого підходу до розв'язування нешаблонових завдань. Школярів у нас більше привчають механічно відтворювати завдання, ніж виявляти самостійність".

Аналізуючи сучасні шкільні програми з математики, автор статті ставить питання: чому досі в школах викладають геометрію двотисячолітньої давности, і ніякої іншої? Отже, будь-який тямкуватий учень Евкліда, каже він, легко розв'язав би всі задачі з геометрії із сучасного шкільного підручника.

Бо й справді — геометрія після Евкліда в своєму розвитку пішла далеко вперед. З'явилась геометрія кривих ліній і криволінійних поверхень, яка відіграє величезну ролю в технології. Виникли „неевклідові" геометрії Лобачевського і Рімана...

Хто чув яких сім років тому про існування найабстрактнішої з наук — математичної логіки? Тепер же вона стала практично необхідною не тільки тим, хто займається автоматикою та радіотехнікою, а й мовознавцям, археологам, лікарям, які використовують електронічні машини для перекладання книжок, розшифровування стародавніх рукописів та діягностики недуг.

Особливо зросла роля фізико - математичних наук. Математичні дослідження застосовується тепер в економіці, в біології, в лінґвістиці. А колись вважали, що математика потрібна тільки інженерам, та й то далеко не всім. Зрозуміло, яке важливе завдання стоїть перед школою в зв'язку з науково - технічним проґресом. В якій же мірі справляється з ним совєтська школа? Відповідь на це Ю. Соколовського дуже песимістична.

Ще гірша справа — пише автор статті — з таким практично дуже цінним розділом математики, як теорія реляктивности, про яку в шкільних підручниках немає й згадки. А проте, ця теорія, як і квантова механіка, є основою сучасної фізики, без них годі зрозуміти будову атома, напівпровідників, важливі проблеми космонавтики. Навіть сучасного уявлення про електромагнетну хвилю годі шукати в совєтському шкільному підручнику.- „Чи можливо включити теорію Айнштайна до шкільного курсу? Де там! Навіть розмови про це багатьма методистами недавно ще вважалися блюзнірськими, — нарікає Ю. Соколовський. — А проте, от уже два роки в кількох школах Харкова вчителі на власну руку з успіхом викладають цю „незбагненну" теорію!

Таку саму проґалину знаходить автор статті в шкільних програмах з біології, яка з науки описової перетворюється в науку точну, використовуючи хемічні, математичні й фізичні методи дослідження. Найбільшим успіхом біології в останньому часі було розкриття біохемічних основ спадковости — розшифровано загадковий „код" т. зв. нуклеарних кислот, від яких залежить розвиток в людині її основних прикмет. На межі біології і техніки виникла надзвичайно цікава нова наука біоніка. Але в совєтській середній школі біологію викладають з тих самих підручників, з яких вчилися батьки й діди сучасних школярів. Досить згадати, — пише Ю. Соколовський, — що учневі середньої школи нічого не кажуть про т. зв. біоструми у м'язах і нервах, хоч кожний допитливий хлопчак напевно читав про „механічну руку", керовану суґестивними наказами, тобто саме з допомогою біострумів мозку.

Багато дечого з того, що сучасна старша генерація з трудом засвоювала на шкільній лавці, сучасних дітей вчити вже не треба: вони довідуються про це ще до школи. Наївно доводити їм тепер, що земля — кругла, розповідаючи, як то корабель поступово „ховається" за обрієм. Адже кожний хлопчик знає, як космонавти літали довкола землі і як вони з ілюмінаторів кабін пересвідчилися, що вона — кругла. Також даремно витрачають час школярі, опановуючи каліграфію, як то робили їхні батьки, бо тепер малохто користується перами і каламарями. Навіщо примушувати учня, який уже правильно розв'язав у думці аритметичну задачу, придумувати потім до неї запитання?

Проведені Інститутом психології масові опитування в школах, — пише Ю. Соколовський — показали, що навіть учні першої кляси чудово засвоюють найпростіші поняття альґебри. Тож треба якнайскорше зруйнувати штучно зведений „китайський мур" між аритметикою і іншими розділами математики. „Початкова математика", а не „аритметика" — от яким має бути ця дисципліна у початковій школі.

Очевидно, що критикувати програми гуманітарних наук автор статті не відважується. В совєтських умовах це — „табу", на яке має право лише Центральний Комітет партії. І тому в програмах історії та літератури, виходило б, жадних „проґалин" немає. Там все гаразд.

Свою статтю закінчує Ю. Соколовський таким гірким висновком: „Не зважаючи на співчутливе ставлення вчителів, навіть найпростіші інновації не проникають у нашу школу, бо цьому часто протидіють інспектори і методисти".

Варто було б і деяким американським педагогам, які так високо ставлять совєтську школу, запізнатися з цією статтею совєтського педагога.

В. С-ко

„ПОРОЖНІ БАМБУСИ"

У щоденнику „Ню Йорк Телеґрам енд Сан" з 3-го травня ц. р. була вміщена стаття Е. Воллеса п. н. „Засада «коли в Римі...» не для китайської матері". Тому, що в ній порушено актуальне і в нас питання виховання молоді, варто поділитися коротким її змістом з читачами „Свободи".

Емілія Квоґ, власниця трьох ресторанів, закупила недавно в горішній частині стейту Ню Йорку 85-акрову фарму і влаштувала в ній табір для китайських дітей. Цей табір називає власниця жартома „концентраційним табором", бо діти живуть у ньому в своїм замкненім крузі з китайськими виховниками. Як оповіла пані Квоґ, зорганізувати такий табір спонукала її поведінка донечки, яка одного разу, вдягнувши ковбойський стрій з поясом та пістолею, заявила матері, що вона постановила не бути вже більше китайкою. Далі оповіла пані Квоґ таке:

„Я усвідомила тоді, що в моїй власній родині росте „порожній бамбус". („Порожніми бамбусами" називають китайські іміґранти молодих китайців, які майже нічого не знають і не хочуть знати про своє китайське походження, про країну і культуру своїх батьків). Я пробувала вияснити своїй доні, що краса і могутність Америки полягають в тому, що американці прибули сюди з різних країн, і що вони справді репрезентують всі частини світу. Я вказувала на те, якою одноманітною і нещасливою була б Америка, коли б усі ми дивилися на людей з інших країн, як на чужинецьких чортів.

Амбіції нашого покоління, — продовжувала пані Квоґ, — це мати платню $8 500, щоб купити власний дім, такий, як у сусідів, і щоб так, як сусіди, їздити власним автом. Багато моїх знайомих насміхаються з мене, коли я говорю про китайську культуру, як своєрідний поміст. Ми, китайські американці, маючи відповідну освіту, повинні вибирати все те, що є добре, корисне та можливе для перещеплення з китайської культури і передавати його нашим дітям.

Китайська дитина — заявила Емілія Квоґ — замість виросту на „порожнього бамбуса", який не знає нічого про своє походження і культуру народу з якого він вийшов, який старається бути 100-відсотковим американцем без глибокого знання Америки, зможе стати значно кращою людиною і громадянином, коли буде свідома того, хто вона справді є. Серед китайських дітей дуже мало випадків злочинности, але цей стан погіршується з відходом китайців від традицій своїх громад і з втратою зацікавлення до нашої культури і спадщини".

Емілія Квоґ — градуантка Гарвардського університету сорокових років. Вона належить до китайців, які прибули на студії до Америки і рішили не вертатися до окупованого комуністами Китаю. Вона має двох дітей і добре обізнана із справами виховання молоді. Її голос в обороні виховання молоді на культурі та традиціях своїх батьків знаменний і цінний для багатонаціонального населення Америки. Він має значення також і для наших батьків та виховників, які дискутують над справами виховання молоді і способами збереження нашого молодого покоління від асиміляції. На жаль, ми також маємо в наших родинах немало „порожніх бамбусів".

В. Сохан

Китайські комуністи пришлють до Москви делеґацію для переговорів

Пейпінґ. — Комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай повідомив совєтського амбасадора Ст. Червоненка, що китайці вишлють до Москви делеґацію під проводом генерального секретаря Центрального комітету китайської компартії Тенґ Шіяо - пінґа та члена партійного Політбюра Пенґ Чена для переведення з верхівкою большевиків переговорів про поладнання „ідеологічного" спору. Ця делеґація має прибути до Москви в половині червня ц. р. Офіційна відповідь на совєтського листа з 30 березня ц. р., що його дістали китайські комуністи, буде вислана згодом — заявив Чу Ен-лай Червоненкові. Вислання комуно - китайської делеґації до Москви для „мирових" розмов з російськими комуністами, вважається за першу поважну конкретну спробу злагіднити той голосний спір в комуністичній сім'ї, який вніс різкий дисонанс в цілий міжнародний комуністичний рух, що розпався на прихильників московської або китайської лінії. Спершу большевики лаяли Альбанію, маючи на увазі Пейпінґ, а китайці лаяли Югославію, маючи на увазі Москву, — але згодом обидві сторони лаяли вже одна одну за іменами.

Лев Ясінчук

НА ТРИЗНУ СЛ. П. Д-РА МАРКІЯНА ТЕРЛЕЦЬКОГО

Замість некрологу

(1)

Повідомлення в „Свободі" про несподівану смерть д-ра Маркіяна Терлецького 2 травня ц. р., немов громом, вразило мене. Таж несповна тиждень перед тим Покійний написав до мене листа, залучуючи витинок з „Української Думки" (в Англії) з 21 червня 1962 р., в якому той часопис повідомляє: „Надійшла до нас вістка, що в грудні 1958 р. помер після довгої недуги сл. п. Данило Вахнянин, абсольвент права, службовий працівник „Рідної Школи" у Львові, ревізор УДК у Львові, політичний і громадський діяч". Сл. п. М. Терлецький просив у листі, щоб я, як колишній шеф Вахнянина, написав про нього „кілька теплих слів". Не гаючися, я звернувся до пок. М. Терлецького листовно на адресу, яку він мені подав, заявляючи мою згоду. На жаль, цього листа пошта завернула мені з нотаткою, що адресат „незнаний" (?!). Після цього я ввесь час не мав супокою й журився, як мені зв'язатися з Терлецьким. Аж тут — прошибаюча вістка в „Свободі".

Як близький співпрацівник пок. Терлецького впродовж чи не 15 років, відчуваю непереможну тягу накреслити для української громади приблизний образ цього замітного діяча. А це не легка справа.

Щоб відтворити вірну сильветку сл. п. д-ра Маркіяна Терлецького, треба мати не тільки золоте перо, але й брилянтову руку. Бо це була така небуденна, така інтеліґентна, достойна й чесна і така при тому скромна людина, що не легко було б підшукати їй подібну. Знання і досвід, набуті на життьовому шляху, здібність пізнавати вартість людини і з вирозумілістю полюдяному її оцінювати й трактувати — єднали йому всіх, що могли мати з ним зв'язки, якого б то не було роду. Не можна було б уявити собі відповіднішу особу на становищах, в яких Покійному доводилося працювати в Західній Україні після повороту з чеської еміґрації, в яку попав він як учасник Українських Визвольних Змагань.

І так у початках після повороту Централя Товариства „Рідна Школа" у Львові, що була для українського народу шкільно - виховною владою, наділила його становищем директора своєї гімназії в Яворові. Керування українською школою в тодішніх часах у Польщі вимагало глибокого знання молоді, вирозумілої рішучости, а супроти вчительських кадрів — такту, справедливого відношення й вірної оцінки праці.

Директор такої виховної установи не міг засклеплюватися в школі, дорученій його кермі. Він же був представником українського виховання, посередником між батьками молоді й загалом громадськости. З другого боку — він мав над собою чужу владу з її ворожим шкільно - виховним, часто беззаконним, законодавством, що намагалося знівечити всі намагання українських виховників, доцільно стосовані в напрямі наближення думки української молоді до ідеалів національної потреби. Покійний Терлецький, що добре й продумано вжився в суть українського виховання й у своє становище, яке для декого могло бути непосильним, — не тільки діждався під кожним оглядом повних успіхів, але втішався найкращою відплатою усіх місцевих кол — високою пошаною в учительському зборі, у батьків, у загалові громадськости, та найважливіше — довір'ям і любов'ю молоді.

За моїми спостереженнями — не радо прийшлось йому розлучатися з середовищем, наскрізь опанованим. Але поклик „Рідної Школи" вважав він за поклик народу і, схиливши голову, перейшов до Львова на інспектора, себто властивого, безпосереднього керманича середнього шкільництва, що було під владою тієї установи. І тут він виявив незвичайну працьовитість, розуміння, ініціятиву й уміння провести справи при демократичному порядку керівних органів, які часто складалися в поважному числі з його товаришів по званні, і деякі з них були теж індивідуальностями. Свої проєкти, реферати, звідомлення він предкладав у такій переконливій і суґестивній формі і з такою безпретенсійністю, що завжди здобував вирозуміння і прихильність для справи, яку заступав, а все середньошкільне вчительство рідних шкіл в останньому передвоєнному році — в числі 190 — вважало собі честю працювати під такою кермою. Не дивно, що в таких приятельських, ба — сказати б — батьківських умовах всі 12 гімназій „Рідної Школи" розвивалися пляново. Число учнів 1576 в 1934/35 шк. р. зростало з кожним роком, аж в 1938/39 шк. р., отже безпосередньо перед другою світовою війною, осягнуло цифру 2499 учнів, з яких 2244 були кляcифіковані, а в тому числі 170 (77%) з дуже добрим вислідом; 162 учні склали іспит зрілости.

Зріст числа молоді в гімназіях мав ту добру сторону, що зростала й сума шкільних оплат, і школи були ніби самовистачальні, але під одною прикрою завваго: вчительські платні не дорівнювали в деяких школах і половині платні державних учителів, хоч праця одних і других була та сама. З другого боку — збільшене число шкільної молоді вимагало поширення шкільних приміщень, а це лежало на плечах батьків і місцевого громадянства взагалі. Обидві ці справи наладнував своїм тактом і влучною арґументацією „щасливий на руку" д-р Терлецький.

Новий польський шкільний закон з 1932 р. поставив д-ра Терлецького немов перед іспитом: чи „Рідна Школа" завалиться, чи видержить. Давні клясичні, 8-клясні гімназії мали перестати існувати в 1938 р., а на їх місці мали постати 4-клясні гімназії й новий рід середньої школи — „ліцеї", що були подумані, як окремі заклади. Сподівання польських державних шкільних чинників не здійснилися; за керми сл. п. М. Терлецького створила „Рідна Школа" одинадцять ліцеїв, при помочі й співпраці відповідних комісій виготовила для тих шкіл окремі програми навчання, здобуваючи ще одну важливу поступку, а саме — одну спільну управу разом з гімназіями, що значно полегшувало кошти удержання середнього шкільництва.

НАРАДА ЕКЗЕКУТИВИ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

27 квітня відбулася чергова нарада Екзекутиви Злученого Українського Американського Допомогового Комітету у Філядельфії. Темою наради були біжучі справи цієї нашої харитативної установи, що при зменшеній увазі нашої громади для справ акції допомоги постійно веде послідовну працю в ділянці переселення, правного заступництва і матеріяльної допомоги. Згідно із звідомленням, в останньому діловому році прибуло до ЗДА за допомогою ЗУАДКомітету 15 українських родин. Всі ці нові переселенці мали труднощі в полагодженні самих переселенчих формальностей, як і труднощі у фінансуванні переселення. Правне заступництво і переведення формальностей виконав вповні ЗУАДКомітет. Фінансування переїзду уможливили зв'язки ЗУАДК, який має договір із міждержавною агенцією для переселення — Інтерговерментал Коміті фор Юропієн Майгрейшен (I.C.E.M.) і може дістати для своїх аплікантів довгореченцеву, безвідсоткову позичку на покриття коштів переїзду. Всі аплікантн користали із цієї позички і щасливо могли переїхати до нової країни поселення.

За останній діловий рік ЗУАДК присвятив пильну увагу справам відшкодування. ЗУАДК має свого заступника перед урядом Високого Комісара для Справ Втікачів при Об'єднаних Націях. Вже деякі з аплікантів ЗУАДКомітету почали діставати рати відшкодування. Велику роботу в цій ділянці веде Европейське Представництво ЗУАДомітету, що приміщує свої бюра в Мюнхені, в Німеччині. Це Представництво користає з міжнародніх зв'зків ЗУАДКомітету і веде ширшу акцію допомоги не лише в переселенні, але і в приміщенні українських втікачів в західноевропейських країнах.

На засіданні Екзекутиви в суботу 27-го квітня був приявний ред. Володимир Душник, який в січні ц. р. був делегований Екзекутивою на з'їзд згаданої вище міждержавної установи I.C.E.M. у Женеві і при цій нагоді перевірив діяльність Европейського Представництва та й потребу його для українських втікачів-еміґрантів в країнах західної Европи. Звідомлення ред. Душника було одним яскравим ствердженням, що Европейське Представництво ЗУАДКомітету в Европі конечно потрібне і його за всяку ціну треба вдержати і підсилити. Всі громадські чинники в Европі, що з ними зустрівся ред. Душник, глибоко переконані, що Европейське Представництво ЗУАДКомітету — це найпотребніша станиця українців в західній Европі.

Звідомлення ред. Душника прийняла Екзекутива з признанням. Та знову -ж перед Екзекутивою виринула проблема фінансування цього нашого консуляту допомогово-харитативної акції. В останніх роках українська громада в Америці збайдужніла до справ допомогової діяльности ЗУАДКомітету і фонди, що їх дістає ЗУАДК замалі, щоб утримати Европейське Представництво. Екзекутива ЗУАДКомітету вже від довшого часу робить заходи, щоб відновити загальне заінтересування справами цієї нашої єдиної цього роду харитативно-допомогової установи. Перед кількома місяцями Екзекутива звернулась офіційним письмом до канадійської допомогової установи — Фонду Допомоги Українців Канади, щоб ця установа приступила спільно до скоординованої акції допомоги, якій на терені Европи головним осередком являвся б Відділ у Мюнхені. Та покищо з цих заходів немає висліду, а справа вимагає негайної дії.

На суботній нараді Екзекутиви ЗУАДКомітету побував спеціяльно запрошений представник „Самопомочі" — д-р Володимир Пушкар. Представник „Самопомочі" мав нагоду запізнатися з проблемою, що її конечність висуває на перший плян. Д-р Пушкар заявив, що „Самопоміч", як організація нової української еміґрації у ЗДА, глибоко заінтересована справами харитативно - допомогової акції в Европі, заінтересована теж існуванням Европейського Представництва і тому запропонував зустріч Управ обох організацій „Самопомочі" і ЗУАДКомітету вже в наступному тижні для спільної наради і плянування спільної акції.

Екзекутива постановила теж відбути Загальні Збори Злученого Українського Американського Допомогового Комітету у вересні ц. р. у Філядельфії. Ці Збори започаткують святкування 20-річчя існування ЗУАДК, який постав на Конґресі Українців Америки в січні 1944, а в червні 1944 року був уже інкорпорований і почав свою діяльність. Ці наступні Загальні Збори ЗУАДКомітету стоятимуть під знаком об'єднання всіх українських громадських чинників для утримання цієї нашої харитативної установи і для утримання Европейського Представництва, що завдяки державному визнанні ЗУАДКомітету і завдяки його міжнароднім зв'зкам, може діяти, як незалежне представництво українців в різних країнах світу, заступаючи перед урядами держав справи українських втікачів-еміґрантів.

Екзекутива постановила теж послати допомогу працівникам Наукового Осередку НТШ у Сарселі, які від років ведуть важливу і важку наукову працю, що увінчується українською енциклопедією. Давніше, коли на це дозволяли фонди, ЗУАДК протягом років давав цьому осередкові постійну систематичну допомогу; брак фондів не дозволяє під цю пору затримати цю систематичність.

Під кінець нарад члени Екзекутиви привітали президента ЗУАДКомітету д-ра Володимира Галана з нагоди сорокріччя його громадської праці для української громади у ЗДА, з чого майже двадцять років віддав він праці для ЗУАДКомітету. **Т.**

ХРОНІКА ТРЕНТОНУ, Н. Дж.

Слово від автора „Хроніки": Безшумно і безслідно проминув ще один „ювілей". В 1962 році завершилося 10 років „Хроніки Трентону"... З того часу чимало води протекло річками Делавар, над якою положений Трентон, та Гудсоном, над яким в Джерзі Сіті, в 1963 році, святкуватиме своє 70-ліття „Свобода". Багато гарних і сонячних моментів довелось авторові цієї Хроніки зазнати продовж того часу, зокрема у висліді прикладного співробітництва зо сторони Редакції „Свободи" та її членів. Слова признання й подяки так з їхнього боку, як і зо сторони широких кругів Шановних Читачів „Свободи", були цими стимулами, що загрівали до інформативної служби для добра громади. Бували й сумні, похмурі моменти, які тінню лягали на доброзичливу й безкорисну працю хронікаря. Правда, подібно як це діється й на терені інших громад, появляються на сторінках „Свободи дописи про діяльність цієї чи тієї установи, але їх автори надто суб'єктивно підходять до свойого завдання. Щоб цьому зарадити, автор цих рядків, за згодою Редакції „Свободи", продовжуватиме свою „Хроніку Трентону" оце вже в одинадцятому році її існування в надії, що сповняє добре діло. З Богом і з вірою у євангельську правду, яка учить нас про любов до ближнього, приступаймо дружньо і по братерськи до дальшої безгомонної та конструктивної праці для добра Батьківщини.

Роковини Української Державности — відмічено цього року в нашому місті „Святочмим вечором", що його влаштовано стараннями місцевого відділу УККА, в неділю, 27 січня ц. р. в залі укр. прав. громади Пресвятої Тройці. Доповідач, ред. Ярослав Гайвас, пригадав небагатьом учасникам вечора про Січневі Дні 1918 і 1919 років. Співачка з Філядельфії Олімпія Кучерява відспівала дві пісні Степового — „Геть думи" та Барвінського — „Ой ходить сон". Молода вона ще віком та який в неї хороший голос (сопрано). Петро Плис — баритон, що завжди радо віддає свої послуги громаді й цим разом рятував ситуацію своїм, приємної закраски голосом у піснях: „Ми йдемо в бій!" — Купчинського. „Ой у полі верба" — (укр. нар. пісня) та „Надія" — Черкасенка-Лопатинського. Обоїм солістам акомпаніювала Христя Дурбак. „Дзвони в Україні" — Володимира Переяславця — талановито віддана молодою сумівкою Лесею Паращак. На закінчення відспівано національний гимн.

Ні друкованої програми, ні оповістки про цей вечір у пресі не було цього року, як це бувало минулими роками.

Ще скромнішу форму святкування видко було й назовні. Український національний прапор повівав цього року тільки на будинку місцького управління, парафіяльному домі укр. катол. церкви св. Свщм. Йосафата, на будинку, якого власником є „Українсько - Американський Демократичний Клюб" та в додатку — на двох - трьох приватних домах місцевих громадян.

45-ліття бою під Крутами відзначено Святочним Вечором, який приготовила спільними силами українська молодь, зорганізована в рядах місцевої Української Студентської Громади (ініціятор імпрези), місцевої Пластової Станиці, Осередку СУМА ім. полк. Євгена Коновальця та клітини ОДУМ. Вечір відбувся 17 лютого в залі укр. катол. парафії св. Свщм. Йосафата, попереджено Панахидою за спокій душ лицарів Крут, яку відправили оо. Теодозій та Осип Атаманюки. В програмі вечора були: Слово УСГ — інж. Івана Гафтковича, доповідь про бій під Крутами та його значення для української молоді — голови Осередку СУМА проф. О. Татомира, деклямації у виконанні О. Яскір, Л. Понятишин та М. Дзюбаса, сольоспіви й дуети у виконанні сестер К. і М. Сухенко та музичний провід (на піяніні) у виконанні Ю. Тритяка і Ю. Кальмана. Дохід із імпрези призначено на допомогу українським інвалідам. —

Мгр. Дарія Ребет, після виступу в Нюарку та Філядельфії, загостила до нашого міста 13 січня та виголосила доповідь на тему судового процесу над вбивником сл. п. д-ра Лева Ребета та сл. п. Степана Бандери. Заля укр. кат. парафії св. Свщм. Йосафата була заповнена цікавими на доповідь гості з Німеччини.

Фонд Катедри Українознавства збагатився в нашому місті на дальшу квоту $808.75, на яку зложилися сто долярові вкладки членів Фонду (780.00 дол.) та дохід із студентської забави в минулому році. Членами Фонду Катедри Українознавства, завдяки ініціятиві та жертвенній праці представників ФКУ — заст. голови Богдана Тарнавського та інж. Богдана Котиса з Ню Бронсвіку, Н. Дж. при співпраці інж. Івана Микитина як представника місцевої Студентської Громади — у нашому місті є: о. декан Теодозій Адаманюк, мґр. Іван Костюк, д-р Богдан Фараонів, д-р Зиновій Гіль та п. Григор Глущок. Всі вони підписали свої стодоларові деклярації та сплатили їх вповні. Іншими членами Фонду, що на свої 100 доларові деклярації зложили до часу 20 березня ц. р. вкладки є: мґр. Ярослав Лабка — $ 60, інж. Іван Микитин — $ 30, мґр. Євген Гец — $ 10, інж. Дмитро Кузик — $ 30, інж. Роман Міцик — $ 20, інж. Геннадій Кальман $ 10, інж. Іван Гафткович — $ 60, професор Олександер Шавлач — $ 30, д-р Теодозій Крупа — $ 10, д-р Маріян Макогін — $ 10, п. Михайло Кащук — $ 10. Треба подивляти жертвенність та працьовитість заст. голови ФКУ п. Богдана Тарнавського, інж. Богдана Котиса та інших співробітників ФКУ в напрямі роздобування фондів для цієї так важливої справи.

Відділ Українського Публіцистично-наукового Інституту — основано в Трентоні, про що українське громадянство довідалося щойно із повідомлення у „Свободі" та в „Листах до Приятелів". А шкода, бо до співпраці можна було запросити більший круг активних на цьому полі українських громадян. Відділ запрезентувався трентонському громадянству доброю і вдалою імпрезою — концертом в честь Миколи Лисенка, який відбувся 14 жовтня м. р. в одній із концертових американських заль Трентону. Чистий дохід $49.50 як також дохід із збірки на видання брошури англійською мовою „За правду про Україну" — $ 41.25 передано Централі Інсти-ту в Шикаґо. Коштами цього Відділу Централя Інституту в Шикаґо видала брошурку англ. мовою п. н.: „Українська Республіка — 22 Січня". Членами Управи Відділу є: інж. Андрій Дерев'янко — голова, мґр. Дарія Кузик — секретар, д-р Зиновій Гіль — скарбник та члени управи: д-р Теодозій Крупа і д-р Теодозій Сендзік.

ООЧСУ у власному будинку — Місцевий Від. ООЧСУ набув на власність трохповерховий будинок з великою площею та гаражами, при 981 Норт Брод і ріг Чеснат вулиці. В приміщенні, де раніше була харчова крамниця „Прут", влаштовано Клюб, який має служити організаційним та товариським цілям членів ООЧСУ та в майбутньому іншим місцевим організаціям Визвольного Фронту. Будинок коштував 24 тисячі дол. на що частинно зложилася гіпотечна позичка, дана „Народньою Поміччю". Позичку, як також податки та видатки на адміністрацію будинку вповні покривають щомісячні впливи із оплат за комірне від приватних мешканців будинку (другий та третій поверх). Директором управи будинку є п. Михайло Шевців, адміністратором — п. Степан Білик. Головою Відділу ООЧСУ є п. Зенон Федорович. —

„Наша майбутність" — це наголовок циклостилевого видання на 4-5 сторінок місцевої Кооперативи „Самопоміч", що появляється від вересня м. р. кожного першого тижня в місяці. Досі вийшло 7 чисел. Редаґує колеґія співробітників Кооперативи „Самопоміч" з мґром Богданом Ковшевичем на чолі. Завданням цього видання є подавати інформації про діяльність Кооперативи „Самопоміч", місцевого Відділу ОУА „Самопоміч" та про життя-буття усіх місцевих установ і організацій.

Інж. Богдан Дубик, довголітній голова місцевої Станиці Братства б. вояків I. УД. УНА та прикладний український громадський робітник, приступив до співпраці в „Комершел Іншуренс Компані" в Трентоні, бюро якої приміщується при 345 Вудленд і Дейтон вулицях. На спілку з дотеперішнім власником аґенції п. Йосипом Касіяном інж. Б. Дубик займається справами обезпечень та зокрема податковими справами. Це перше того роду українсько - американське підприємство в Трентоні.

Гайдученко - Козар - Григоренко — це прізвища власників новозорганізованої корпорації — м'ясарні, що до цього часу впродовж багатьох років вела свою працю під фірмою „Мешарос" при 1097 Савт Брод вулиці. Свіжі та першоякісні м'ясарські вироби цієї корпорації під новим українським зарядом фахівців (інж. Гайдученко в Україні працював керівником великого, державного м'ясокомбінату та є фахівцем у свойому ділі) дає найкращу ґарантію, що українські покупці піддержать цю нову промислово - торговельну установу у нашому місті.

юко.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І ЇЇ ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВП. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 12.

Лев Ясінчук, Бруклин (в тому $5 від інж. С. К.)	$ 10.00	Н. Геслич, Асторія	1.00
Т. Мацьків, Ф. Саскачеван	5.00	М. Попович, Тавнтон	1.00
М. і С. Когут ??	5.00	Б. Смолинський, Рослиндейл	1.00
Л. Попіль, Шикаґо	5.00	І. Кордупель, Боффало	1.00
Д-р М. Логаза, Сиракюз	5.00	Д-р Т. Новосівський, Бейсайд	1.00
В. Коссар, Вінніпег	4.00	З. Рубчак, Ірвінгтон	1.00
В. Скрипник, Рочестер	3.00	З. Подубинський, Бріджпорт	1.00
А. Гнатченко, Філядельфія	3.00	М. Абрамюк, Ню Йорк	1.00
Т. Вічук, Бруклин	3.00	Т. Процик, Балто	1.00
С. Н., Ню Йорк	3.00	Н. Н., Філядельфія	1.00
Лена Нечак, Рочестер	3.00	О. Буцяк, Манчестер	1.00
І. Грещак, Ст. Под	3.00	Д. Стахів, Стратфорд	1.00
П. Бобрівник, Філядельфія	2.00	К. Чісник, Клівленд	1.00
С. Сендеґа, Фінлейвіл	2.00	С. Гасяк, Ст. Джозеф	1.00
С. і Б. Галь, Філядельфія	2.00	С. Благовський, Честер	1.00
Ю. Навроцький, Квінс Віл.	2.00	М. Веселовський, Честер	1.00
А. Тхір, С. Гедлей Ф.	2.00	І. Модровський, Ірвінгтон	1.00
М. Дмитренко, Мельровз П.	2.00	М. і Т. Мельник, Кліфтон	1.00
С. Куликич, Гіксвіл	2.00	Н. Н., Глен Спей	1.00
С. Паньків, Шикаґо	2.00	Г. Дидів, Слiквіл	1.00
Н. Єрега, Ірвінгтон	2.00	Я. Білинський, Вілмінгтон	1.00
П. Вих, Бруклин	2.00	Н. Наленицький, Ірвінгтон	1.00
М. Копач, Іст Петерсон	2.00	А. Бабич, Пасейк	1.00
М. Волошинович, Елізабет	2.00	М. Паславський, Ашлей	1.00
І. Юрчак, Шикаґо	2.00	Р. Пристай, Рочестер	1.00
К. Сідлінський, Тавнтон	2.00	о. З. Павлович, Асторія	1.00
І. Ерес, Нюарк	2.00	Л. Кучерська, Бруклин	1.00
М. Миськів, Лакаванна	2.00	Г. Тесленко, Трентон	1.00
С. Кобилецький, Рочестер	2.00	А. Луцький, Дітройт	1.00
Т. Стромко, Трентон	2.00	В. Мацюк, Берлін	1.00
Д. Онищак, Бріджпорт	2.00	М. Дидик, Сиракюз	1.00
І. Скалчицький, В. гевен	2.00	М. Гальчевич, Стратфорд	1.00
Т. Михалевич, Ст. Павл	2.00	А. Кострaш, Сеатл	1.00
М. Чаплинський, Бруклин	1.00	Ю. Пеняк, Шикаґо	1.00
А. Шашло, Дітройт	1.00	М. Кириленко, (за сина Степана)	1.00
Кпт. О. Гаврилюк, Ф. Кнакс	1.00	Д-р Ю. Рабій, Ютіка	1.00
В. Печенюк, Кентон	1.00	Л. Мікума, Шикаґо	1.00
М. Терлецька, Бейсайд	1.00	О. Фіріщак, Шикаґо	100
М. Дущко, Ріджмонт Гілл	1.00	П. Дворянин, Елміра	1.00
М. Кальба, Денвер	1.00	С. Н. Коцибала, Йонкерс	1.00
І. Мартинюк, Пасейк	1.00	Е. Пиндус, Гарісбург	1.00
П. Головачун, Кліфтон	1.00	М. Смик, Глестон бері	1.00
Е. С. Деркко, Аддісон	1.00	М. Чайківський, Ню Гейвен	1.00
Стефанський, Мінеаполіс	1.00	І. Патуляк, Джерзі Сіті	1.00
А. Кісломед, Варрен	1.00	М. Пециль, Скрентон	1.00
П. Яців, Лорейн	1.00		
М. Горват, Трентон	1.00		

Концерт двох поколінь в УВАН у ЗДА

В неділю 5 травня в Академії відбувся великий концерт, що його організував професор Вадим Кіпа з метою допомогти Академії сплатити борг за будинок.

У першому відділі виступала молодь: скрипаль Юрій Савченко, піяністи Юрко Савицький та Ірина Кіпа; співала молода італійська співачка Філліс Фаллета. Вокальні і скрипкові номери були під акомпаніяментом Ірини Кіпи.

У другому відділі виступали відомі українські співаки: оперний артист Олександер Неділько і Ізабелла Фоменко-Орловська. Володимир Лисняк виступав з художнім читанням. Вадим Кіпа (рояль) і Яро Меґасюк (скрипка) виконали „Весняну сонату" Бетговена. Концерт відбувся на високому рівні. Всі учасники мали повний успіх і виступали на біс.

Після концерту Олександра Животко піднесла думку про те, що Академія повинна придбати власний рояль і закликала до пожертв на цю мету. Тут же присутні склали $160.

НОВІ ВИДАННЯ

Жінка і дитина в новітній системі рабства — УССР

Про це Марта Чиж написала книжку в 1962 році, ст. 170. На обкладинці короткі відомості про авторку та опінія видавців про книжку. Видано організаціями бувших репресованих і в'язнів концентраційних таборів: СУЖЕРО і ДОБРУС. Переклад з української мови Ольги Приходько. Присвячено книжку пам'яті чоловіка авторки. На кінці мапа концтаборів. Долучено ще фото Володимира Плоского, який жертвував на видання книжки 1000 долярів.

Бібліографія вказує на ознайомленість авторки з всім, що торкається теми. Це поважна кількість книжок і брошур, періодика та конституції СССР і УССР. Передмова від видавців і вступне слово авторки вияснюють мету видання.

Поділено книжку на 18 уступів. Перші чотири розділи займаються становищем родини, жінки і дітей, як об'єкту переслідувань за приналежність до кляси і відповідальности їх за „провини" чоловіка. У дальших уступах описано життя в карних таборах, місцях насильного переселення, спротив в'язнів і голод на Україні.

Мета авторки показати, що в дослідах над СССР не можна спиратися на студії законів і офіційних відомостях, як у випадках інших країн. Тут скривається все те, що не вигідно показати. Крім того діє всіма мовами по цілім світі пропаґанда, а в останні часи рафінований підступ так званого культурного обміну. Шлях до пізнання правди такий: — це свідоцтво тих, які самі пережили, публікації про пережите, свідчення чужинців, які попали у табори полонених різних національностей, спомини дипломатів і листування. Авторка послідовно йшла за своєю методою. Ефект повний, читач бачить і розуміє, для кого конституція писана і бачить, що це є тільки проклямація зовсім не обов'язкова для додержання її супроти власних громадян. Праця добре ілюстрована числами, які промовляють самі за себе. Особливо вражають числа „ворогів народу". Це справді запаморочуючі рекорди, яких не досягнуто ні в одній державі з пред-віку. Проступок одного члена родини поширюється автоматично на цілу родину, а що винуватець стає рабом держави, то і його близькі переходять на цей статус.

У старому світі раб був поза законом, але не з причини своєї злочинности — його взяли в неволю і за законом доби він ставав власністю переможця. У СССР все навпаки: коли треба раба, його не береться отак правом сильного, його роблять злочинцем і так ставлять поза законом. Про раба треба було дбати хочби із мотивів практичних, цеж робоча сила, яка коштує грошей, отже убивати раба не вигідно. В СССР нема страху — на місце загублених душ будуть нові. Весь Союз для спостерігача збоку являється під тим зглядом якоюсь велетенською копальнею, з якої працівники НКВД під різними назвами добувають „злочинців".

Пропорція „злочинців" дивно велика, і мусіла б вражати кожного дослідника. Можна б поставити питання: — А чого то там так багато злочинців, що аж цілі простори треба забудовувати карними таборами, бо в'язниць аж ніяк не вистачить? Тут найкраще взяти приклад з України, де найлегше побачити, в чім справа. Україна найбільша територія з однонаціональним населенням, а це здорове ядро для вирощення індивідуальности думаючої, здібної до критики, а це небезпечні зв'язки. Отже треба змінити ментальність населення і на те вживається всіх засобів голоду, ув'язнення, заслання, насильного переселення і переселення добровільного з підступом. На спорожнілі місця насаджуються московські колоністи. Такі речі робилися в сивій давнині, чому ж не робити їх тепер.

Нищення особистости, нівеляція характеру до прийнятого штандарту, нищення національного почуття, приналежности до суспільної групи, почуття морального обов'язку супроти родини і ближнього, відречення від духового життя релігійного порядку. Все це має замінити ідея держави — величної світової імперії. Манія ґрандіоза, яка розростається завдяки слабості і сліпоті ще донині вільних і потенціально сильних. Похід страшного Молоха топче мільйони безборонних, а між ними жінок і дітей. Які люди можуть виростати в такій системі; хіба роботи і засліплені фанатики.

Але представники системи свідомі того, що з таким матеріялом не опанусш світу. Для того треба все ж таки свідомости іншого порядку, не тільки ідеї комунізму. Назовні з системи виглядає, наче б то тільки людина, позитивний абстракт, синтеза всесвітнього громадянина-комуніста. Але в дійсності за нею стоїть національно свідома московська людина, російський патріот, вихований віками в дусі своєї зверхности і права на панування та нав'язування іншим своїх категорій думання. Відречися від всього свойого, стань нічим і ніким, і тоді будеш совєтським громадянином-роботом, над яким завше буде стояти завойовник патріот-росіянин.

Марта Чиж у своїй невеликій, але промовистій книжці без розводнення, без зайвих сантиментальних пасусів показала мученичий шлях української жінки-матері, здеправованої молоді, безборонних дітей. Ці діти гинуть на краю шляхів, якими пройшли їх матері, а ті, які виживуть, дичавіють і не будуть вони знати, яких батьків і чиї вони діти.

Багато написано про концентраційні табори. Але Марта Чиж вибрала те найболючіше, те, що може зрушити і камінне серце. Це доля української жінки, цієї основи родини, і дитини — цвіту майбутніх плодів, який гине не розцвівши ще в диких бур'янах при битих дорогах.

Те, що книжку видано в англійській мові, є неоціниме. Вона невелика, речева, легко читається. Таку книжку подарувати знайомій американській жінці особливо рекомендується. В ній нема того сантименталізму, що відштовхує американського читача, який не любить себе мучити уявами нещасть. Власне ця книжка насуває думку кожному, що помогти можна. Вже тим, що прочитавши, повіриш — помагає. І то не тільки тим, що мучається, а самим собі.

Видавці у своїй передмові добре написали: „Ситуація теперішня в Канаді і ЗДА видається дуже подібною до становища в передреволюційній Росії.. ускладненою ще підкопною діяльністю комуністів, дириґованою з Москви... Головна небезпека для нашої свободи і демократії полягає у тім, що наше суспільство самозадоволене і апатичне супроти світової загрози комунізму, що люди не уявляють собі, яке буде їх життя, якщо, Боже борони, це здійсниться, а тому є схильні прийняти небезпечне гасло — „Краще бути червоним, як мертвим", кинуте для того, щоб приспати чуйність супроти жахливої загрози.

Для нас та книжка може мати велике і важливе значення тому, що вона надасться для читання молоді, для якої українська мова вже неraз видається перешкодою. Ця книжка протверезить і тих, які хотять бачити на батьківщині якісь зміни на краще, щоб так заспокоїти себе для кращого споживання вигод. Нічого кращого там не робиться, переселення йдуть своїм темпом і колонізація України продовжується. Заспокоюватися не приходиться, а треба далі працювати і не жалувати гроша на працю відповідних організацій, завданням яких є добиватись правди у сильних світа цього. Нехай буде наш голос голосом вопіющого в пустині, але вже свідомість того, що він є правдивим, приносить певне задоволення. Хто має вуха, нехай чує, а хто не може, чи не хоче чути, то нехай платить ціну свою.

О. Животко-Чернова

ЗАТУРБОВАНІ ПОДІЯМИ В БІРМІНҐЕМІ

Генеральний прокуратор ЗДА Роберт Кеннеді із своїм братом президентом Джаном Ф. Кеннеді на одній із зустрічей в Білому Домі, під час яких обговорювано справу напруженої ситуації в стейті Алабама.

ОДВУ і МУН вітають у Шикаґо конґресмена з Індіяни

Достойний конґресмен Вілійям Г. Брей, автор книжки „Рашен Фронтірс: фром Москов ту Крущев", одержить від Молоді Української Націоналности „МУН" нагороду „Євгена Коновальця", як великий приятель визволення України, в суботу 25-го травня на спеціяльній пресконференції - прийняттю, що її організує ОДВУ і МУН.

Пресова конференція - прийняття відбудеться о год. 6.30 вечером в готелі Шерман.

Минулого року „Фрідом Крусейдер" одержав від МУН конґресмен Флад з Пенсельвенії на Конвенції МУН в Лігайтоні, Па.

В неділю 26-го травня, в авдиторії Школи ім. Шопен конґресмен Г. Брей буде промовцем на святі з нагоди 25-ти ліття смерти сл.-п. Євгена Коновальця, замордованого большевицькими аґентами в Ротердамі. Дальшими промовцями на цьому Святі-Академії будуть: д-р Лев Добрянський — президент УККА та президент ОДВУ — проф Олександер Грановський. Святочну Академію в 25-ліття смерти Євгена Коновальця, голови проводу Українських Націоналістів, влаштовує Комітет міста Шикаго.

Недавно видана книжка конґресмена Брея: „Рашен Фронтірс. . ." є зразком. Вона виявляє багато фактів про Росію, що досі вільному світові були загадкою. Конґресмен Брей заявляє: „Світовий комунізм доказав, що він є нічим іншим, як тільки засіб російського імперіялізму. Комунізм служить російській імперіялістичній амбіції та російській філософії, яка проповідує, що людина мусить бути слугою держави".

Про боротьбу України за визволення конґресмен Брей пише: „Треба підчеркнути, що незважаючи на майже 300-літне поневолення України Москвою, український національний рух проявився, як тільки почалася в Росії революція і дуже скоро поширився по всій Україні. . ."

„Правда, в жовтні 1920 р. російська армія окупувала Незалежну Україну. Пізніше, щоб приборкати дух незалежности українців і присилувати селян віддати їхні надбання та приняти комунізм, Сталін постановив учинити штучний голод на українських селах".

М. Б. К.

Нассер скінчив відвідини в Альжирі — прибув до Юґославії

Београд. — Президент Об'єднаної Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер скінчив свою 5-денну візиту в Альжирі, яку скоротив на два дні з уваги на смерть альжирського міністра закордонних справ, та прибув з черговою своєю візитою до свого „приятеля" — юґославського президента Тіта. В Альжирі — за твердженням західньої преси — крім загальникових тверджень про арабську єдність і єгипетсько-альжирську приязнь не вирішено нічого позитивно. Альжирський прем'єр Махмед Бен Белла, хоч поєднює арабський націоналізм із соціялізмом, так само, як Нассер, проте не квапиться до федераційного зв'язку з Об'єднаною Арабською Республікою лякаючись ускладнення від нього для своїх взаємин із Францією та ЗДА. До того, всі африканські країни наставлені тепер на „зустріч на вершинах" африканських монархів, президентів і прем'єрів в столиці Етіопії Аддіс Абебі 22 травня ц. р. Подорозі туди Бен Белла ревізитуватиме Нассера 18 травня ц. р. в Каїро. У спільному комунікаті Нассер і Бен Белла таврували „імперіялізм" і „колоніялізм", маючи на увазі тільки західні країни, а не СССР, та закликали до „визволення Палестини" і „привернення всіх прав Палестинської Арабської Республіки" — що є новим гаслом для боротьби проти Ізраїлю.

Короткі вістки

● Західньо - німецький уряд після довгих нарад рішив не вносити до парляменту законопроєкту, який забороняв би німецьким громадянам приймати працю в чужих країнах для продукції хемічної, атомової і ракетної зброї. Уряд прийшов до переконання, що такий закон все одно не зупинив би німецьких атомових і ракетних вчених перед прийманням праці по їх фаху в інших країнах, — як це тепер дістся головно з цілою групою атомово - ракетних німецьких вчених в Єгипті.

● Австрійський автомобільний механік, 20-річний Гайнц Майзнер, замешкалий в Західньому Берліні, приїхав до Східнього Берліну, як „чужинець", щоб відвідати свою наречену. Він взяв її і її маму до свого маленького і дуже низького спортового авта та втік із ними на Захід, їдучи з великою швидкістю зиґзаками поміж дротяні застави та попід дерев'яну загороду на кордоні. Комуністична сторожа навіть не встигла стріляти за автом.

● Індонезійський президент Сукарно прибув уперше на кружляку „Іріян", що його Індонезії доставили Совєти, до прилученої недавно до Індонезії Західньої Ґвінеї, що була під адміністрацією Голляндії. Індонезія святкує „визволення" Західньої Ґвінеї, яка по-індонезійському зветься Іріян.

● Армія повідомляє, що в липні цього року вона потребуватиме 7.000 рекрутів. В травні ц. р. армія має покликати 10.000 рекрутів, а в червні ц. р. тільки 4.000. Інші роди зброї не потребують рекрутів, бо мають доволі добровольців.

● З Західнього Берліну почали передавати понад „мур ганьби" на східній бік поділеного міста пропаґандивні заклики, вплітані в музичні точки. Ці нові гучномовці такі сильні, що чути їх на 2—4 милі. Постійно повторюється заклик: „Не стріляйте до втікачів, бо вони також німці".

● У Пейпінґу генеральний секретар Товариства китайсько-совєтської приязни Чанґ Чіґшіянґ і совєтський амбасадор С. В. Червоненко підписали „плян співпраці", який — за твердженням преси — стосується „культурного обміну" між СССР і комуністичним Китаєм.

Українці творили найбільшу й найкращу групу в Параді Льояльности в Питсбурґу, Па.

Питсбурґ — 4-го травня тут відбулася Парада Льояльности з участю питсбурзьких українців. Своєю численністю та своїми народними строями українці творили найбільшу й найкращу групу в параді, що і ствердив голова ветеранів, які влаштували параду.

Чоло української групи творили поважні члени УНСоюзу з Ембрідж, Па.: з Відділу 161-го — Йосиф Литвин, Микола Чередарчук і Микола Кудра; з Відділу 276 — Михайло Шибінський і Теодор Грицик. За ними маршували діти й пані в народних строях, а мужчини в козацьких строях, на чолі з поважним гетьманом в особі п. Данила Шпікули, члена 53-го Відділу УНСоюзу в Питсбурґу.

Українська група несла два транспаренти. На одному були виписані такі слова: „В 1933 році російські комуністи вимордували 6 мільйонів українців. Американці! Будьмо уважні!" А на другому був такий клич: „Старайможся, щоб Америка була сильною!" Тисячі, що приглядалися походові, читали ці транспаренти з увагою.

На трибуні, звідки відбирали дефіляду, були мейор міста Питсбурґу, комішіонери повіту Аллеґоні, судді, та командантн ветеранів закордонних воєн.

В українській групі також взяла участь в параді, їдучи в авті з іншими, п. Марія Малевич, бувша містопредсідниця УНСоюзу.

Головним організатором української групи був п. Михайло Комічак, директор місцевої української радіо програми.

Н. Н.

Весняний показ моди в Ютиці, Н. Й.

Заходом 57-го Відділу Союзу Українок Америки влаштовано тут весняний показ моди. Праці було багато, але енерґійним союзянкам виділу вдалося допровадити розпочате діло до успішного кінця.

До успіху показу моди причинилася тісна співпраця всіх союзянок, що не жаліли часу і праці, щоб роздобути фонди на допомогу потребуючим залишенцям в Німеччині.

Хоч показ моди треба уважати вислідом спільного зусилля союзянок, то п. Ірина Запаранюк є тією, що їй головно треба приписати успіх. Вона не лише вистаралася моделі з визначних фірм жіночих одягів „Шеврін" і „Пікерс", але також зайнялася підготовленням показу моди і його в цілості справно перевела.

Конферансіє українською мовою провадила п. Осипа Кропельницька, а англійською п-на Марта Продьків. Обі дуже добре вив'язалися з нелегкого завдання. Вони пояснювали в деталях наймодніші весняні фасони спортових, пополудневих та вечірніх туалет. Крім вище згаданих моделів, ми мали змогу побачити вечірні креації стилізовані і пошиті союзянкою п. Анною Бурак.

Модельками були молоді ютицькі панночки, які, хоч вперше моделювали, поводилися як справжні модельки. Також з успіхом моделювали пані союзянки. Як наддаток до весняного показу моди були три модельки в стилевих українських строях — гуцульщини і наддніпрянщини.

Голова Відділу СУА п. Фалина Войтович подбала про відповідну рекляму. На всіх 4-ох радіовисильнях, телевізії і в місцевій пресі на протязі 5-ти днів були оголошення про показ моди. Рівночасно були пояснення для мешканців Ютики, про організацію та завдання Союзу Українок Америки.

Завдяки добрій рекламі були присутні численні американські гості, в тому кілька жінок з американських харитативних організацій, які прийшли, щоб запізнатися з українською жіночою організацією, про яку вперше почули на терені Ютики. Хоч погода була дуже несприятлив, то й українці гарно відгукнулися і чисельно прибули на показ моди. Приємно було бачити гостей із Сиракюз і Рочестеру.

Була й мистецька програма. П-на Галя Гнап відіграла фортепіянове сольо, і виступав квартет „Веселка" під проводом п. Олени Кокодинської.

Перша спроба зовсім нової імпрези в Ютиці була успішна, яка рівночасно принесла добрі матеріяльні користі, чистий прихід в сумі 156 дол. повністю переслано на допомогу потребуючим залишенцям в Німеччині.

В. З.

ТАРЗАН, ч. 5030. Первісна битва за життя!

Сильно відскочивши вбік, Тарзан уник атаки тигра.

А тоді, витягнувши свій ніж, він прискочив до бестії з котячою звинністю.

І так вороги зударилися, ричачи, завдаючи удари та биючися... Два понурі змагуни в первісній битві за життя!